

Pomorska Rada Oświatowa

Działanie jednostki samorządu terytorialnego w zakresie edukacji regionalnej i obywatelskiej na przykładzie powiatu kartuskiego

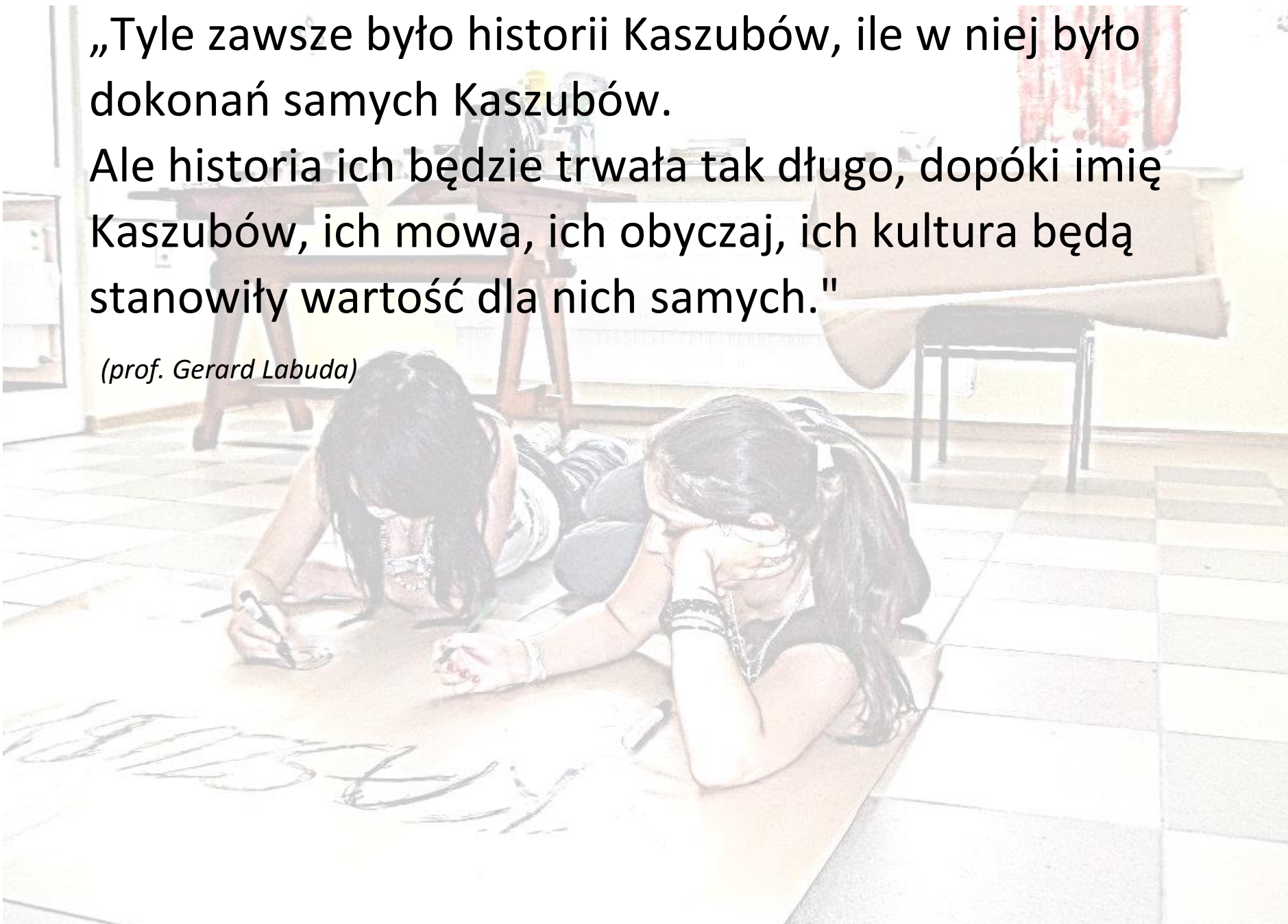
Jolanta Tersa

- Gdańsk, 6. czerwca 2016 r. -

„Tyle zawsze było historii Kaszubów, ile w niej było dokonań samych Kaszubów.

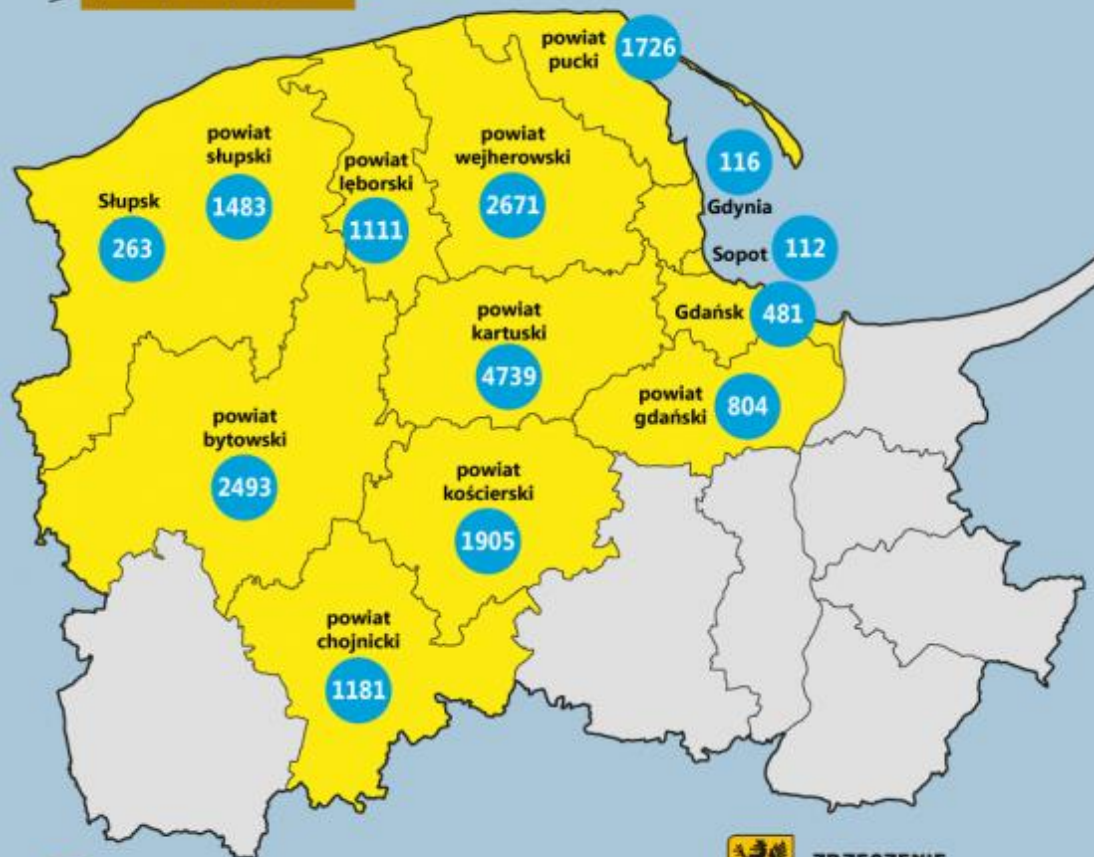
Ale historia ich będzie trwała tak długo, dopóki imię Kaszubów, ich mowa, ich obyczaj, ich kultura będą stanowiły wartość dla nich samych.”

(prof. Gerard Labuda)

19'085

Uczy się języka kaszubskiego w roku szkolnym 2015/16

112

ilość dzieci uczących się
języka kaszubskiego

www.kaszubi.pl © 2016

ZRZESZENIE
KASZUBSKO-POMORSKIE

Kaszuby dziś

- historia, kultura z żywym językiem nauczany w przedszkolach i szkołach wszystkich typów
- subwencja oświatowa na ten cel to 116 mln zł (wg informacji resortu edukacji)
- wszystkie gminy powiatu kartuskiego wpisane do rejestru gmin dwujęzycznych (podwójne nazewnictwo), 5 z nich wprowadziło kaszubski do swoich urzędów
- 5 kaszubskich gmin z językiem mniejszości jako językiem pomocniczym przed organami administracji (w powiecie kartuskim – 2 gminy, 2 gminy w powiecie wejherowskim, 1 gmina w powiecie bytowskim)
- po kaszubsku mówi na co dzień 106 tys. osób (dane 2014 r.)
- Kaszubi przestali się wstydzić swojego języka (źródło: Dziennik Bałtycki)

Język kaszubski w szkołach

- z perspektywy MEN – **zwiększenie liczby uczniów** (w ciągu 3 lat – dwukrotnie) **uczących się języka kaszubskiego na poziomie nauczania ponadgimnazjalnego** (zwłaszcza w szkole zawodowej)
- na Pomorzu kaszubskiego uczy się **19 085** uczniów, w tym
 - w szkołach podstawowych – 15 511
 - w gimnazjach – 2653
 - w szkołach ponadgimnazjalnych – 937
- **powiat kartuski przoduje w nauce – 4 739 uczniów**
- w szkołach prowadzonych przez Powiat Kartuski, od 2007 r., liczba deklaracji uczniowskich – od 80 do 100
 - w gimnazjum specjalnym i w liceum
 - w szkole zawodowej ze znaczącym wzrostem
- co roku do matury z języka kaszubskiego przystępuje :
2011(13) **2012(41)** **2013(36)** 2014(17) 2015(16)
- w opinii MEN liczba ta będzie rosnąć (większe niż dotąd zainteresowanie w szkołach zawodowych)
- w powiecie kartuskim zainteresowanie maturą na obu poziomach trudności od lat nie przekracza 2 uczniów

Edukacja regionalna i obywatelska w powiecie kartuskim

Podstawą działań dla języka i kultury regionu, dla kształcenia postaw obywatelskich jest **spójność działań środowiska wychowawczego, interdyscyplinarność, synergia, systemowość i praca projektem** wywiedzione z przyjętych przez Powiat strategii

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Kartuskiego na lata 2006-2015; zwiększenie aktywności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie zachowania dziedzictwa kulturowego, wspieranie partnerstwa społecznego, budowanie sieci wsparcia i grup samopomocowych
- w przygotowaniu jest nowa strategia na kolejne lata

Lokalny Program **Wspierania Uzdolnień** w Powiecie Kartuskim; pomoc szkołom i środowisku we wsparciu ich najzdolniejszych uczniów, w działaniach obywatelskich i samorządowych, upowszechnianiu uczestnictwa w kulturze, we wzmacnianiu tożsamości regionalnej

Program Pomocy Społecznej w zakresie **Przeciwdziałania Uzależnieniom oraz Przemoc** wśród Dzieci i Młodzieży w Powiecie Kartuskim na lata 2016-2022; profilaktyka pozytywna: aktywizacja (...) edukacja, nauka kompetencji społecznych i wartości społecznie pożytecznych

Sposoby i formy realizacji

- **Kwartalnik edukacyjno-kulturalny „Regał”** (ISSN 1643-4226)
- działanie młodzieżowych, nauczycielskich, środowiskowych organizacji (**stowarzyszenia** przy wszystkich szkołach i placówkach prowadzonych przez Powiat)
- 16 lat **Centrum Inicjatyw Edukacyjnych** (integrowanie różnych grup i osób, uruchamianie zasobów, budowanie sieci współpracy, doradztwo konsultancko-metodyczne dla nauczycieli jęz. kaszubskiego)
- **współpraca** (edukacyjna, kulturalna) z **innymi powiatami** (tatrzańskim, łowickim, świdnickim, śniatyńskim – wizyty edukacyjne, śpiewogry, wędrowki, badania historyczne i socjologiczne, prace artystyczne, obozy naukowe i regionalne)
- **Młodzieżowy Ruch Naukowy**
- XV edycji **Młodzieżowych Targów Nauki i Kultury** i obecna na nich kaszubska poczta (w tym roku: Poczuj miętę do przyrody)
- **Stowarzyszenie Borowy las dla Przyszłości** – organizacja społeczna wspierająca inicjatywy regionalne

- **Seminaria i konferencje dla nauczycieli i uczniów:**
 - Biografia miejsca (biografie osób znaczących w regionie i ich wpływ na rozwój)
 - O trudnej sztuce przekładu i przykładu (znaczenie tożsamości, wzorów, wartości w wychowaniu)
 - Patriotyzm – tradycja czy nowoczesność
 - Akademia Nauczyciela – o środowisku wychowującym
- **Rodnô mòwa** – uczestnictwo młodzieży i finansowe wsparcie Powiatu
- **Koalicja uczniów i nauczycieli na rzecz rozwoju edukacji (...)**
wychowanie do aktywności, partycypacji, podejmowania decyzji i odpowiedzialności w sojuszu społecznym – projekt współfinansowany ze środków UE
- **System wspierania rozwoju szkół (...)**
projekt współfinansowany ze środków UE w latach 2013-2015 (tworzenie sieci współpracy i samokształcenia w gminnych i powiatowych szkołach wszystkich typów i rodzajów)

Dlaczego projekty?

W projektach zrealizowanych we współpracy ze szkołami wszystkich typów i rodzajów, organizacjami pozarządowymi, uczelniami, samorządami lokalnymi i regionalnym, instytucjami kultury, w przeciągu ostatnich 15 lat bezpośrednio **wzięło udział ok. 34.800 osób.**

Były i są to przedsięwzięcia cykliczne, wieloletnie, włączające efekty w praktykę programów wychowawczych i edukacyjnych w szkołach.

Projekty lokalne i europejskie służące mobilności, obywatelskości i partycypacji (rok 2015)

7 zespołów szkół ponadgimnazjalnych oraz 2 placówki specjalne – kwota dofinansowania ze środków zewnętrznych **5,5 mln zł.**

Przykłady:

- „Szkola+Biznes. Współpraca na rzecz rozwoju Kadr ICT w woj. pomorskim” – EFS; podniesienie kompetencji zawodowych oraz wzrost świadomości efektywnego planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej (...)
- Poznawanie kultury i tradycji innych krajów (...), integracja, rozwijanie umiejętności językowych – Comenius;
- „Student Hanseatic League” – Erasmus; partnerstwa strategiczne
- „Blżej Europy – wymiana młodzieży polsko-niemieckiej” – Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży; poznawanie tradycji, kultury, historii regionów Kaszub i Duderstadt
- „Technicy z kartuskiego Wzgórza zdobywają europejskie doświadczenie” – Erasmus; projekt mobilności, międzynarodowe doświadczenie zwiększa szanse na zdobycie pracy zawodowej (...)

- **„Dobry start drogą do kariery” – grant samorządowy; wyrównanie szans młodzieży wiejskiej i z małych miast**
- „Miesiąc przedsiębiorczości w ZSZiO w Kartuzach” – NBP; edukacja finansowa (...)
- „Key Competencei in Vocational Training” – Erasmus+; podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz nabycie umiejętności kluczowych
- **„Zdobywam doświadczenie zawodowe w krajach Unii Europejskiej” – ERASMUS+; mobilność edukacyjna w sektorze: kształcenie i szkolenie zawodowe**
- „Technik informatyk – praktyka zawodowa w Portugalii” – Leonardo da Vinci; aktywność edukacyjna i zawodowa
- „Make Others Value Exercise! (MOVE!)” – Comenius; kreatywność i zdrowy styl życia
- „Assessing conserving and protecting European biodiversity; A citizen science project – Europejska Bioróżnorodność” – Erasmus+; poznawanie znaczenia zjawiska bioróżnorodności dla rozwoju życia na ziemi oraz rozwijanie kompetencji językowych
- „Praktyki zagraniczne wartością dodaną w kształceniu zawodowym” – Erasmus+; (...)poznawanie zasad funkcjonowania europejskiego rynku pracy
- **„ONI chcą funkcjonować w społeczeństwie. Programy rozwojowe wspierające rozwój kompetencji kluczowych podopiecznych SOSW w Kartuzach i Żukowie” – EFS**
- „System wspierania szkół w powiecie kartuskim” – EFS
- „Program Rozwojowy III Liceum Ogólnokształcącego w Kartuzach” – EFS

Przykłady projektów

- **Wanożnik** – cykliczne wędrowki z karą i literaturą w tle (Majkowski, Derdowski, Wanoga z Czorlińskim z Chmielna do Kartuz (300 osób w 2015 r., samorządowcy, młodzież, nauczyciele); obecnie – Wanoga literacka w organizacji z Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie
- **Czytadefka**; projekt dla dzieci, stworzenie małej sceny pacynkowej w oparciu o baśnie i legendy kaszubskie
- **Gryf i jego gniazdo** – czyli o pomorskim dziedzictwie: 60 szkół, 6 muzeów na Pomorzu
- **Spis z natury** – czyli szkolne katalogi pamięci historii i kultury, młodzieżowe publikacje, portal internetowy, warsztaty odzieży inspirowane sztuką ludową
- **Zapakuj swoje miejsce** – kulturowe artefakty kaszubskiej tożsamości w czterech powiatach i regionach, obozy letnie w Zakopanem „Wycinanka regionalna”
- **Igrzyska czterech żywiołów** – seniorzy z czterech powiatów na Kaszubach i w Tatrach, wspólnie z młodzieżą

- **Nas-troje** – czyli międzygeneracyjne spotkanie pokoleń w poszukiwaniu swojej tożsamości
- **Wędrowny obóz etnograficzny** na Kaszubach z młodzieżą tatrzańską – czyli warsztaty artystyczne, taneczne, teatralne, muzyczne w oparciu o kulturę miejsca
- Gry literackie i spektakl teatralny: **Życie i przygody Remusa** – młodzież, aktorzy Teatru Wybrzeże, seniorzy z UTW, z prezentacją poza Kaszubami (m.in. w Krakowie)
- **Polonez Maturzystów** (corocznie od 2011 r. w tym samym czasie w czterech powiatach); w ub. roku – polonez kaszubski
- **Targi książki młodzieżowej**, coroczny festiwal bestsellerów, w tym literatura kaszubska
- **od jazzu po bum-bum-rurki** po kaszubsku; spotkania młodzieży z muzykami, instruktorami, z nowymi aranżacjami znanych utworów, w tym impresje kaszubskie
- **Zdolni z Pomorza**; komponent regionalny, **letnie obozy zdolnych**
- Powszechny spis z natury – **Matcze zele**, czyli poczuj mięte do przyrody: herbaria, sesje fotograficzne, seminaria przyrodnicze, historia miejsca

Interaktywne wystawy i projekty historyczne, obywatelskie

Ojcowie Niepodległej; KobiECE drogi do wolności, Powstanie?, Solidarni z....
(z takimi postaciami jak Abraham, Haller, Krzywonos, Bobrowski, Wałęsa itd.)

- **Majówka z Wybickim**, z wykorzystaniem walorów dworów w Będominie i Sikorzynie,
- **Tak zdarza się historia** – reaktywacja – warsztaty: reportaże, filmy młodzieżowe z Wybickim w roli głównej,
- **woQłHistorii** – coroczne wolnościowe i obywatelskie **happenings 11 listopada/ 3 maja**, w tym filmy i wystawy, pieśni patriotyczne i projekty plastyczne, ilustrujące przeszłość i teraźniejszość powiatu kartuskiego, Pomorza i Polski
- **Historia z klasą** (najnowszy) – wielkie sceny historyczne budowane na obrazach Matejki i Grottgera

Finansowe wsparcie samorządu na rzecz edukacji i wychowania do uczestnictwa (obywatelskości) oraz zachowania tożsamości językowej i kulturowej

1. Środki dla organizacji pozarządowych, zgodnie z ustawą o pożytku publicznym i o wolontariacie, na [projekty edukacyjne, regionalne i obywatelskie](#) (ok. 100 tys. rocznie); dofinansowanie projektu „Zdolni z Pomorza” (ok. 20 tys. rocznie)
2. Środki na gadżety promocyjne, dofinansowanie imprez o charakterze regionalnym [promującym kaszubszczyznę](#), wydawnictwa oraz [działania](#) zaprojektowane i przeprowadzone w zakresie kultury i promocji (ok. 170 tys. zł rocznie)
3. Środki na [stypendia dla uczniów](#) o szczególnych osiągnięciach, w tym wybitnie uzdolnionych, działających na rzecz lokalnej społeczności, zainteresowanych językiem i kulturą kaszubską (70 do 110 tys. zł rocznie) oraz nauczycieli pracujących z młodzieżą uzdolnioną
4. Nakłady związane z realizacją [programów edukacyjnych i wychowawczych](#), realizowanych przez Centrum Inicjatyw Edukacyjnych oraz szkoły i placówki, włączone są w budżety tych podmiotów (ok. 150 tys. zł, 2012-2016)
5. Akademia Umiejętności w Kartuzach – Filia Gdańskiego [Uniwersytetu Trzeciego Wieku](#) – projekt międzygeneracyjny powiatowo-gminny, od 10 lat finansowanie wykładów, seminariów, wycieczek edukacyjnych (ok. 17 tys. zł, 2014-2016)

Mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia

Zdaniem *prof. Czepczyńskiego* (koordynatora tworzonej w powiecie kartuskim nowej strategii społeczno-gospodarczej), Kaszuby przechodzą teraz bardzo ciężki okres, który wynika w dużej mierze z procesu urbanizacji naszego regionu.

„Zanikanie kultury kaszubskiej jest zagrożeniem, które być może nie dotyczy migrantów, a nas samych. Do tego **potrzebujemy innych narzędzi**, skierowanych nie tyle do nowych mieszkańców gminy Żukowo, tylko do mieszkańców Sierakowic czy Stężycy, którzy tam mieszkają od pokoleń. Oczywiście ona zanika także i na obrzeżach powiatu kartuskiego, na granicach z Gdańskiem. Osiedla domków jednorodzinnych nie są jakieś megakaszubskie – czy będą? Jeżeli chcemy postawić sobie za cel umacnianie kultury kaszubskiej, to być może powinniśmy wprowadzić język kaszubski do szkół podstawowych jako obowiązkowy na terenie całego powiatu.”

„Kultura kaszubska jest kulturą typowo rolniczo-wiejską, obecnie coraz mniej osób żyje z ziemi. Nawet mieszkając na terenach wiejskich prowadzimy miejski tryb życia. Być może ważne jest dopasowanie kultury kaszubskiej do zurbanizowanego stylu życia. Jeśli to nam się nie uda, to obawiam się, że wraz z odejściem rolniczego stylu życia, kultura kaszubska odejdzie w niepamięć. Jest ona silnie związana z wyizolowanym, wiejskim stylem życia i stoi przed bardzo dużym wyzwaniem. Nie wiem czy samorząd, czy my wszyscy razem, ale jeśli stworzymy miejską kulturę kaszubską, to tylko i wyłącznie wtedy ona przetrwa. [Myślę, że język jest tutaj podstawą.](#)”

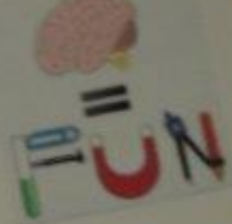
Rekomendacje

„Niech samorządowcy nie będą ku ozdobie, niech współuczestniczą, tworzą w osobistej odpowiedzialności kaszubskość miejsca, dają świadectwo społecznego zaangażowania, nie tylko zaangażowania finansowego.

Kaszubski nie może być cepelią, produktem turystycznym, **musi stać się stylem życia, praktyką życia, wywiedzioną z wartości miejsca i ludzi.**”

(wypowiedź jednego z uczestników seminarium w CIE Kartuzy)

Gra Miejska

„Śladami zasłużonych dla Kaszub”

Karta Kraju
Kaszubów

E. Róda i M. Męgor

Szkoła:

ńska

TELEFONY KOMÓRKOWE

12/01/2016

12/01/2016

